

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2006)

5ο Συνέδριο ΕΤΠΕ «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

Ένταξη των ΤΠΕ στη Διδακτική των Αρχαίων Ελληνικών. Εκπαιδευτικό Λογισμικό για τη Διδασκαλία των Ρημάτων της Αρχαιοελληνικής γλώσσας σε Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες

Μελίνα Ηλιοπούλου , Μαρία Ξέστερνου

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ηλιοπούλου Μ., & Ξέστερνου Μ. (2026). Ένταξη των ΤΠΕ στη Διδακτική των Αρχαίων Ελληνικών. Εκπαιδευτικό Λογισμικό για τη Διδασκαλία των Ρημάτων της Αρχαιοελληνικής γλώσσας σε Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 1005–1008. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/9303>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ/ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Μελίνα Ηλιοπούλου

Υπ. Διδ. Κοινωνιολογίας
Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης-Ειδική Παιδαγωγός
(εκπαιδευτήρια Γείτονα)
m_ilioroulou@hotmail.com

Μαρία Ξέστερνου

Δρ. Φιλολογίας Παν. Σορβόννης (Paris IV)
Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
(εκπαιδευτήρια Γείτονα)
mxest@teledomenet.gr

Περίληψη

Η εισήγηση πραγματεύεται τον προβληματισμό γύρω από τη χρήση των υπολογιστών στην ελληνική εκπαίδευση με έμφαση στη μαθησιακή διαδικασία των δυσλεξικών μαθητών. Καταδεικνύει την ανάγκη να αναπτυχθούν συστήματα γλωσσικής διδασκαλίας που να στηρίζονται στη σύγχρονη φιλοσοφία του τεχνολογικού γραμματισμού, ώστε οι δυσλεξικοί μαθητές, και όχι μόνο, να ενταχθούν σε μία διαφοροποιημένη εκπαιδευτική διαδικασία, που να ενδυναμώνει την ικανότητα μάθησης. Σε αυτό το πλαίσιο, παρουσιάζει την εκπαιδευτική πρόταση ενός λογισμικού που διευκολύνει την εκμάθηση των ρημάτων της αρχαίας ελληνικής και απευθύνεται ευρύτερα σε μαθητές γυμνασίου και εκπαιδευτικούς. Στην εισήγηση δίνονται ενδελεχείς πληροφορίες για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εμποδίων αφομοίωσης της γραμματικής χάρη στην αξιοποίηση του λογισμικού στο σχολείο ή στο σπίτι.

Λέξεις Κλειδιά

Διδασκαλία αρχαίων ελληνικών, Δυσλεξία, Λογισμικό.

Ο προβληματισμός για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση είναι μεγάλος, καθώς πρακτικές δυσκολίες στην εφαρμογή τους υπάρχουν πολλές. Το σίγουρο πάντως είναι πως προάγουν μια νέα αντίληψη στη μάθηση, αφού μπορούν να τη μετατρέψουν σε ενεργητική, βιωματική, συνεργατική διαδικασία. Η χρήση των οπτικοακουστικών μέσων και των ψηφιακών δικτύων διαμορφώνει σταδιακά μια νέα παιδαγωγική σχέση μέσα και έξω από το σχολείο. Η καινοτόμος ψηφιακή-οπτικοακουστική διάσταση προάγει σε μεγάλο βαθμό την αλλαγή της σχέσης δασκάλου-μαθητή και την αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης. Αυτά τα νέα δεδομένα συμβάλλουν στην αναζήτηση εκπαιδευτικών πρακτικών περισσότερο ευέλικτων και εύχρηστων, που να μας δίνουν τη δυνατότητα εξατομίκευσης της διδασκαλίας (περίπτωση δυσλεξικών μαθητών). Άλλωστε, σε μία εποχή που οι νέες τεχνολογίες έχουν ήδη ενταχθεί στην ελληνική πραγματικότητα, είναι αναγκαίο γενικότερα, να αναπτυχθούν συστήματα γλωσσικής διδασκαλίας που να στηρίζονται στη σύγχρονη φιλοσοφία του τεχνολογικού γραμματισμού. Ιδιαίτερα ευεργετικές αποβαίνουν για τους μαθητές εκείνους, για τους οποίους η διαδικασία μάθησης είναι σύνθετη και κουραστική. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι δυσλεξικοί μαθητές, που, από την εμπειρία μας στην τάξη, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά την εκμάθηση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Η παραγωγή του συγκεκριμένου λογισμικού στηρίχτηκε στην καταγραφή και παρατήρηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές του ελληνικού σχολείου, όταν καλούνται να εντρυφήσουν στην αρχαία ελληνική γλώσσα, μία νεκρή κλασική γλώσσα. Ήταν αποτέλεσμα των εξής βασικών ερωτημάτων:

1. Ποιες δυσκολίες τους μπορούμε να υπερκεράσουμε με το συγκεκριμένο πρόγραμμα;
2. Πόσο λειτουργικό θα είναι για τους εκπαιδευτικούς, ως εργαλείο διδασκαλίας;
3. Υπάρχει δυνατότητα συνδυασμού του παραδοσιακού μοντέλου διδασκαλίας των αρχαίων με το συγκεκριμένο λογισμικό;

Οι δυσλεξικοί μαθητές, με το ιδιαίτερο μαθησιακό προφίλ που έχουν, χρειάζονται εκπαιδευτικά εργαλεία που να τους βοηθούν όχι απλά να μάθουν αλλά να ενδυναμώσουν την ικανότητα μάθησης μέσα από **εναλλακτικές μορφές μελέτης**, διερεύνησης, οικοδόμησης και προσέγγισης της γνώσης (Papert, 1991). «Το τρενάκι των ρημάτων» μπορεί να βοηθήσει αυτούς τους μαθητές, αφού η διδασκαλία γίνεται με τη χρήση **πολυαισθητηριακής μεθόδου (εικόνα – ήχος)**. Η γνώση είναι διάχυτη μέσα στον μικρόκοσμο της οθόνης του υπολογιστή περιμένοντας τον μαθητή να την ανακαλύψει και να την κατακτήσει με ή χωρίς τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Συγχρόνως το συγκεκριμένο λογισμικό δίνει τη δυνατότητα δόμησης της γνώσης μέσα από τη συστηματοποίηση των δεδομένων και διαβάθμισης των διδακτικών ενοτήτων (από το πιο απλό στο πιο σύνθετο) σημαντικό στοιχείο για τους δυσλεξικούς μαθητές. Ο μικρόκοσμος της οθόνης προσφέρει τη δυνατότητα παροχής εξατομικευμένου προγράμματος προσαρμοσμένου στις ανάγκες του κάθε μαθητή, ακόμα και μέσα στην τάξη χωρίς αυτό να το αντιλαμβάνονται οι υπόλοιποι μαθητές. Το λογισμικό με βάση το αρχείο των ρημάτων που έχει ενσωματωθεί καλύπτει τις ανάγκες των τριών τάξεων του γυμνασίου για τη διδασκαλία της κλίσης των ρημάτων προσφέροντας τη δυνατότητα για συνεχή, εύκολη, παρατεταμένη ενασχόληση και πειραματισμό με τα ρήματα εκείνα που κάθε φορά ο μαθητής νιώθει πως δεν έχει κατακτήσει επαρκώς. Η βάση δεδομένων που

διαθέτει το υπολογιστικό εργαλείο δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να πειραματιστεί όσες φορές θέλει, να εξετάσει και να αξιολογήσει τις γνώσεις που έχει κατακτήσει.

Το τρενάκι των ρημάτων: Παρουσίαση του λογισμικού

Ο υποψήφιος μαθητής της γραμματικής των αρχαίων ελληνικών, έρχεται αντιμέτωπος εξαρχής με μία σειρά από **νοητικές λειτουργίες** τις οποίες πρέπει να επιτελέσει για να αφομοιώσει την κλίση των ρημάτων.

- Καλείται να απομνημονεύσει μία πληθώρα καταλήξεων που αντιστοιχούν σε χρόνους, εγκλίσεις και ονοματικούς τύπους (απαρέμφατο, μετοχή) και να εφαρμόσει τον ανάλογο κάθε φορά, κανόνα που υπαγορεύει το σχηματισμό τους.
- Εκτός από την απομνημόνευση, σημαντικό ρόλο για τη σωστή εκμάθηση της αρχαίας γλώσσας έχει η γνώση της ορθογραφίας και του ορθού τονισμού.
- Στο στάδιο της επίλυσης ασκήσεων, ο μαθητής οφείλει σε σύντομο χρονικό διάστημα να ανασύρει από τη μνήμη του μία σειρά από πληροφορίες τις οποίες πρέπει να έχει κωδικοποιήσει προκειμένου να τις επεξεργαστεί ώστε να δώσει τη σωστή απάντηση.

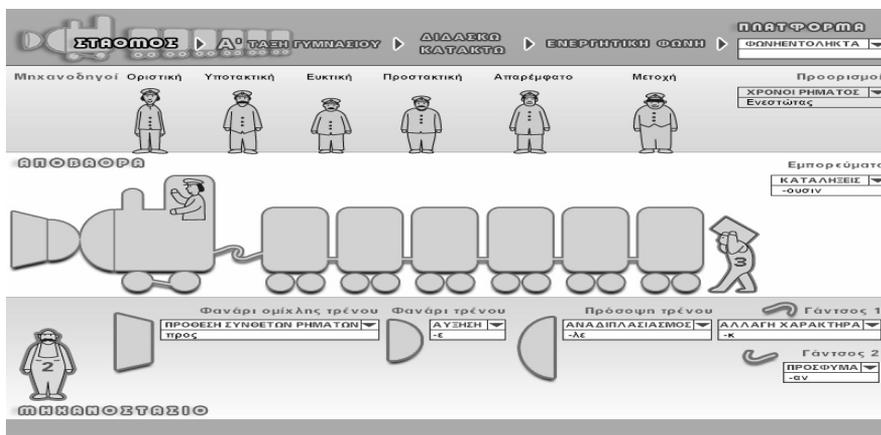
Το λογισμικό που σχεδιάστηκε για να υποβοηθήσει την εκμάθηση των ρημάτων έχει ως σκοπό να ενθαρρύνει τις παραπάνω διεργασίες. Πρόκειται για ένα διαδραστικό σενάριο διδασκαλίας που παραλληλίζει την κλίση των ρημάτων με τη φόρτωση των βαγονιών ενός τρένου. Στο σταθμό ενός τρένου, ο χρήστης θα κληθεί να επιλέξει:

Διδασκαλία

Εφαρμογή α' (Το ταξίδι ξεκινά)

Εφαρμογή β'

που αντιστοιχούν στη χρήση του λογισμικού για τη διδασκαλία του σχηματισμού των ρημάτων ή για την εφαρμογή της κατακτημένης γνώσης με εξέσκηση σε δύο επίπεδα-βαθμούς δυσκολίας (α' και β').

Εικόνα 1. Το τρενάκι των ρημάτων.

Όπως είναι προφανές, το λογισμικό αξιοποιεί τη «μεταφορά» του τρένου για να επιτύχει την οπτικοποίηση των νοητικών λειτουργιών που πρέπει να επιτελέσει ο ανθρώπινος νους προκειμένου να σχηματίσει ένα ρηματικό τύπο. Παράλληλα προσφέρει σε μία μόνο οθόνη όλη τη γνώση που απαιτείται για να ολοκληρωθεί η πολυσύνθετη εργασία σχηματισμού ενός ρηματικού τύπου, έτσι ώστε να εξοικειωθεί με αυτήν ο έφηβος. Η βάση δεδομένων των ρημάτων είναι ιδιαίτερα πλούσια, περιέχει όλα εκείνα τα ρήματα που απαντώνται στην αττική πεζογραφία και σχηματίζουν ομαλά όλους τους χρόνους. Το λογισμικό είναι αξιοποιήσιμο στην τάξη από τον εκπαιδευτικό που θέλει να διδάξει με εναλλακτικό τρόπο την κλίση των ρημάτων, στο σπίτι από το μαθητή που έχει ανάγκη να διδαχθεί με τους δικούς του ιδιαίτερους ρυθμούς ή να εξασκηθεί χωρίς να καταφεύγει σε έτοιμες λύσεις τύπου «σωστό-λάθος», αλλά αφομοιώνοντας καλύτερα τους κανόνες της γραμματικής.

Απομένει φυσικά, η εφαρμογή του σε γενικευμένο σχολικό περιβάλλον στο προσεχές σχολικό έτος για να συνάξουμε αναλυτικότερα συμπεράσματα από τη χρήση και τη χρησιμότητά του στη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- DiSessa A., (2001), *Changing Minds. Computers, Learning, and Literacy*. MIT Press.
- Miles T.R., (1993), (2nd Ed.), *Dyslexia: The Pattern of difficulties*. London: Whurr.
- Papert S., (1991), *Νοητικές θύελλες. Παιδιά, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και Δυναμικές Ιδέες. Τα πάντα γύρω από τη Logo*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Papert S., (1993), *The children's machine. Rethinking school in the age of the computer*. New York: Basic Books.
- Smith P., (1986), *Advanced in computer – assisted learning*. UK: Pergamon Press.
- Κορωναίου Α., (2002), *Εκπαιδευοντας εκτός σχολείου. Η συμβολή των οπτικοακουστικών μέσων και των νέων τεχνολογιών*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Κυνηγός Χ., Δημαράκη Ε., (επιμ.), (2002), *Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα. Παιδαγωγική αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας για τη μετεξέλιξη της εκπαιδευτικής πρακτικής*.
- Κυνηγός Χ., (2002), *Λογισμικό υπό...συνθήκες. Πότε, γιατί και ποιο λογισμικό είναι «εκπαιδευτικό»*. Τρία ερωτήματα και μερικές προτάσεις, μέσα από τη διεθνή και Ελληνική εμπειρία. RAM Φεβρουάριος.
- Κουτσογιάννης Δ. (1992), *Τεχνολογίες της πληροφορικής και επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: Από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνολογιστικό, στο: Κυνηγός Χ., Δημαράκη Ε., (επιμ.), Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα. Παιδαγωγική αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας για τη μετεξέλιξη της εκπαιδευτικής πρακτικής*.